

Represaliat: Salvador Bartolomé Gajón¹

El Salvador Bartolomé Gajón va néixer a Esparreguera el 25 març de 1919²; era fill de Josep Bartolomé Argelaga³, nascut a Lloà (Tarragona)⁴, l'agost de 1882, i de Lluïsa Gajón Buill, nascuda el juny de 1885 a Saragossa⁵. El pare fou contramestre de Can Sedó on entrà a treballar el dia 1 de gener de l'any 1914 i en sortir el dia 30 de novembre de l'any 1938.

Salvador Bartolomé. Arxiu familiar Bartolomé Marcet

El Salvador tenia dos germans, el Josep i el Joan⁶. El Josep era el germà gran, havia nascut l'any 1914 a Esparreguera i era teixidor a Can Sedó⁷. El Joan va néixer l'any 1930 i treballà a la construcció com a conductor.

L'any 1933, ell i la seva família es van traslladar a viure a Olesa de Montserrat, al carrer Poble Espanyol, s/n, que és l'actual Francesc Macià, en una finca de Josep Petchamé. Segons el padró municipal d'Olesa de Montserrat de l'any 1950 (AHMO), la seva família vivia en aquesta població al carrer anomenat aleshores Calvo Sotelo.

---

¹ Consta com a "Gajo" al llibre ROIG, Montserrat (2003). *Els catalans als camps nazis*. Barcelona: Edicions 62. Col. No ficció 62, núm. 10, pàg. 597.

² Dades extretes de la Partida de naixement del Registre Civil d'Esparreguera que coincideixen amb el padró municipal d'Olesa de Montserrat de 1936 i les de l'Archivo Histórico Nacional (PARES). Segons el quadre d'olesans morts als camps d'extermini nazi, confeccionat per Carles Roca i Gotzens, consta com a olesà nascut l'any 1915. El quadre es pot trobar a DUEÑAS, Oriol (2007). *La violència d'uns i altres. La repressió de la guerra i la postguerra 1936-1945. El cas d'Olesa de Montserrat*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Abat Oliva 277, pàg. 479. Carles Roca cita el llibre de Montserrat Roig, op. cit., pàg. 597, però de segur que es produí una errada en transcriure la informació perquè nosaltres hem comprovat que hi diu 25-03-1919.

³ Al padró de 1936 d'Olesa de Montserrat (AHMO) hi posa Argelaga però a la partida de naixement d'Esparreguera consta com a Argilaga.

⁴ A la partida de naixement del Salvador hi consta com si aquesta població fos un municipi de Lleida i al padró de 1936 d'Olesa de Montserrat (AHMO), hi consta com si fos de Tarragona. En realitat el nom de Lloà és el nom castellanitzat del municipi tarragoní de El Lloar, a la comarca del Priorat.

⁵ A la partida de naixement d'Esparreguera del Salvador consta que la seva mare era nascuda a Puig-reig. Els familiars ens comentaren que l'àvia sempre parlava en castellà, probablement perquè venia de Saragossa.

⁶ En total eren cinc germans, però dos, un nen i una nena, es van morir de petits.

⁷ Hi va entrar l'any 1927 i en va marxar l'any 1938. Font: *Llistat de treballadors de la colònia Sedó* (mNACTEC).

La vida del nostre represaliat trenca amb el mite del murcià o l'element de fora de Catalunya que formà part de l'organització de les Joventuts Llibertàries. L. Garangou⁸ ens exposa:

Les agrupacions de joves anarquistes en la major part dels casos foren una continuació d'activitats que ja es desenvolupaven a pobles i barris d'arreu del territori, en les quals participaven nois i noies nascuts a Catalunya, joves que feia poc temps que havien arribat, a més dels que feia anys que vivien al territori (...) Aquesta visió d'unes JL que, sobretot a comarques, s'expressaven en català i eren hereves de tota la tradició associativa del segle XIX trenca amb la imatge promoguda per alguns mitjans de l'època, que ha arribat fins als nostres dies, de considerar el moviment llibertari com quelcom aliè al poble català.

Al llarg de la nostra recerca hem trobat testimonis que ens contaven la relació entre els anarquistes d'Olesa i Esparreguera⁹, fet que no és gens estrany si tenim en compte la proximitat d'ambdues poblacions, el fet que molts dels seus obrers treballaven a Can Sedó o personatges com ara el nostre protagonista, que va néixer a Esparreguera i passà més tard a Olesa de Montserrat, on resideix a l'actualitat part de la seva família.

A continuació detallarem quin paper van jugar les Joventuts Llibertàries d'Olesa de Montserrat dins de les JL de Catalunya ja que el nostre represaliat hi estava vinculat. Si llegim Sònia Garangou, que ha publicat un dels últims llibres¹⁰ sobre aquesta organització, la qual fou motiu de la seva Tesi Doctoral, veurem que, tenint en compte les fases d'expansió territorial de l'organització juvenil, podem diferenciar clarament tres etapes, la fundació i primera expansió dels nuclis de JL, del gener de 1932 al juliol de 1936; una altra que aniria de juliol a desembre de 1936, quan hi haurà un increment significatiu de les comarcals i de les agrupacions locals, i des de gener de 1937 fins al final de la guerra, que és quan s'acabaren de formar totes les comarcals.

En aquesta darrera etapa destaquem el màxim creixement de l'organització, fins al maig de 1937, però també serà l'inici de la seva decadència, sobretot a causa de la repressió després dels Fets de Maig, la crisi interna de l'organització i el fet que molts joves hagueren de marxar al front.

Garangou situa les JL d'Olesa de Montserrat a la tercera etapa – és a dir, entre gener de 1937 i desembre de 1938– malgrat que sí que n'hi trobem abans a poblacions veïnes, com ara Esparreguera o Monistrol. Ara bé, si llegim detingudament el document que tenim a continuació, el Salvador formava part de les JL d'Olesa de Montserrat abans del 19 de juliol de 1936, per tant, podem deduir que serà a finals de la primera etapa quan es formaran aquestes JL.

---

⁸ GARANGOU, Sònia. (2017). *Les Joventuts Llibertàries de Catalunya (1932-1939)*. Editorial Gregal, Maçanet de la Selva. Pàg. 363.

⁹ Segons Garangou, aquesta federació comptava amb 200 militants. Ibidem, pàg. 341.

¹⁰ Ibidem, pàg. 241.

Abans de la guerra, el Baix Llobregat tenia 17 joventuts federades amb 1.327 afiliats¹¹.

Les JL d'Olesa de Montserrat pertanyia a la Federació Comarcal de JL del Vallès Occidental. Segons el cens elaborat pel Comitè Regional l'abril de 1937, la comarcal del Vallès Occidental constava de 9 agrupacions i entre elles hi trobem les JL D'Olesa de Montserrat¹². L'agrupació d'Olesa, com altres poblacions petites, a finals de 1937, exposava al Comitè Regional que no hi havia possibilitats d'obrir cap escola nocturna i demanaven que es desplaçés algun orador a fer-hi conferències cada quinze dies, ja que "de moment feien xerrades cada diumenge al seu local a càrrec de mestres o metges de la població, però que quan no tenien ponents havien de fer debats, i a part d'això, només tenien unes pissarres als carrers i la intenció de projectar pel·lícules als més petits"¹³.

Imatges des del front.. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Com podem veure, les JL estaven força preocupades per la formació dels seus membres, fins i tot es plantejà la discussió de si calia fomentar la pràctica de l'esport, tot i que fins aquell moment alguns llibertaris haguessin mostrat aversió a organitzar un moviment esportiu per ser una praxis que els governs capitalistes utilitzaven per despistar la població dels veritables problemes de la classe treballadora. Les JL d'Olesa de Montserrat, a finals de 1937, tenien previst iniciar un grup esportiu que practiqués tennis i bàsquet, però els faltava un militant amb coneixements de gimnàstica¹⁴.

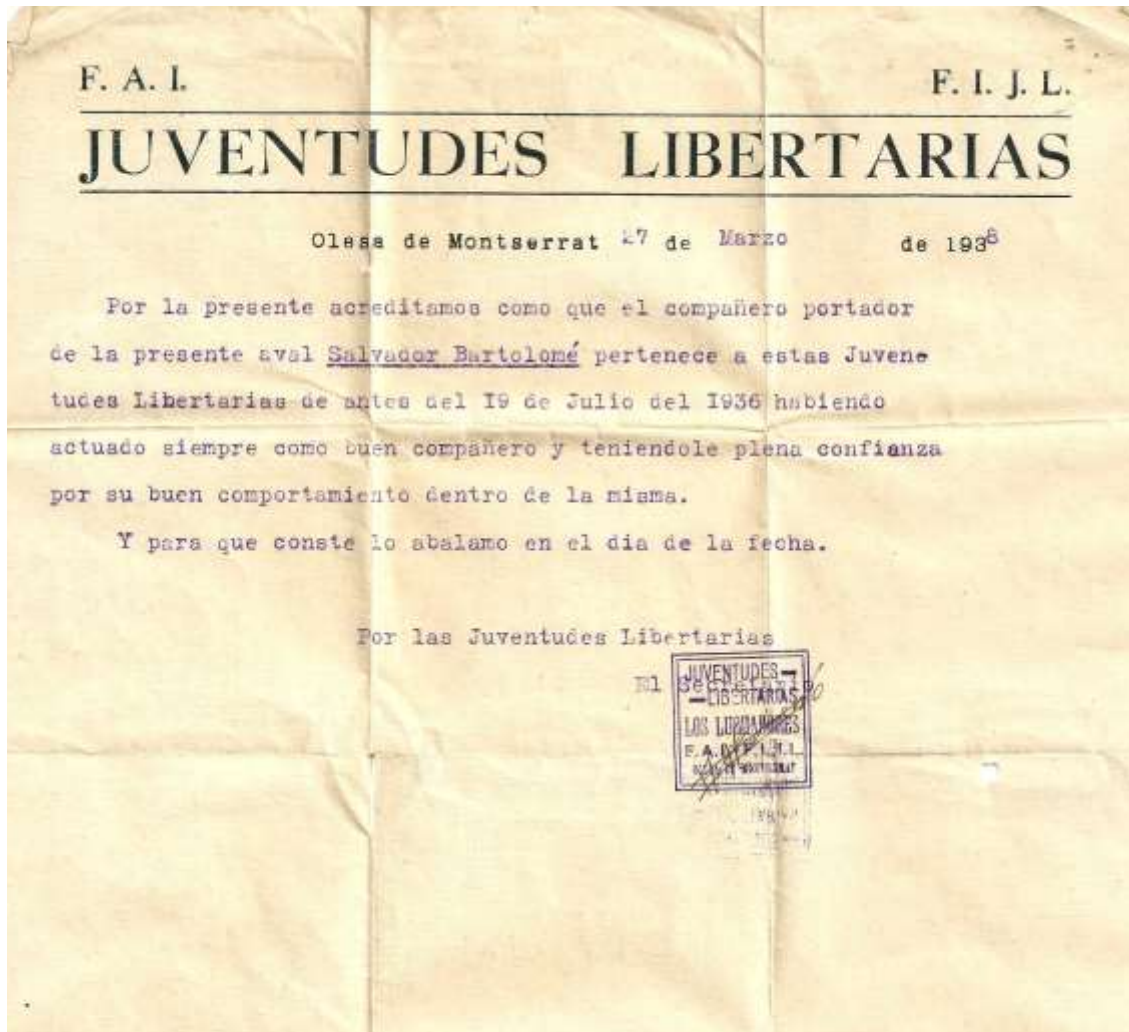
¹¹ Ibidem, pàg. 255.

¹² Ibidem, pàg. 320.

¹³ PS-BARCELONA, 140, 4, carp.2, doc. 32 (CDMH). Citat a GARANGOU, Ibidem, pàg. 321.

¹⁴ PS-BARCELONA, 140, 4, carp.2, doc. 33 (CDMH). Citat a GARANGOU, Ibidem, pàg. 279.

Com hem dit anteriorment, en Salvador era membre de les Joventuts Llibertàries. Hi pertanyia abans de l'esclat de la Guerra Civil, tal com podem veure en aquest document signat pel secretari de les *Juventudes Libertarias* "Los Luchadores" d'Olesa de Montserrat, el dia 27 de març de 1938. A dalt, a l'esquerra, hi podem llegir les sigles de la FAI (Federació Anarquista Ibèrica) i, a la dreta, hi apareixen les sigles de La Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries (FIJL),:

Document emès pel secretari de las Juventudes Libertarias d'Olesa de Montserrat fent constar l'afiliació del Salvador Bartolomé. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

En esclatar la Guerra, el nostre protagonista s'enrolà a la columna Durruti, posteriorment transformada en la 26 Divisió de l'Exèrcit Popular de la República.

Carnet d'afiliació a les Juventudes Libertarias del Front d'Aragó del Salvador Bartolomé.
Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Soldats al front (desconeixem el lloc) durant la Guerra Civil, on hi podem veure el Salvador.
Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Posteriorment, el 29 de març de 1938 el Salvador és nomenat "Delegat polític" de la companyia mentre es troba a Igualada.

Nomenament del Salvador com a Delegat polític de companyia.
Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL

CENTRO DE ACUARTELAMIENTO, N.º 15

I G U A L A D A

TELÉFONO 523

COMISARIADO

Por el presente hago constar que Salvador Bartolomé Cajón ha venido desempeñando su cargo de Delegado Político durante el tiempo comprendido entre el 11 de Marzo al día de la fecha; cumpliendo en todo momento con la máxima disciplina y a entera satisfacción de este Comisariado.

Lo que certifico a los efectos que procedan.

I g u a l a d a 20 de Abril 1938

El Comisario Delegado

Certificat on es fa constar el càrrec de Delegat polític de companyia del Salvador
Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

MINISTERIO DE DEFENSA NACIONAL
CENTRO DE ACUARTELAMIENTO, N.º 15
IGUALADA
TELÉFONO 123

El Delegado Político *Salvador*
Bartolomé Tajó.....se encuen-
tra prestando sus servicios en este
Centro y para que pueda circular por
la Ciudad, se le extiende el presente
salvo-conducto.

Igualada 7 Abril de 1938
El Tte. Coronel
Jefe del Centro

El Comisario
Delegado de Guerra

[Handwritten signature]

Conforme.
Vic, 25 de Abril de 1938

El Comisario de Guerra Campo de Instrucción N.º 2 El Mayor Jefe

[Handwritten signature]

Salconduit emès a favor del Salvador Bartolomé. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Certificat on es fa constar el càrrec de Delegat polític de Companyia del Salvador. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Document on es reconeix la bona actuació d'un membre de les Brigades (possiblement es refereix al Salvador) Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

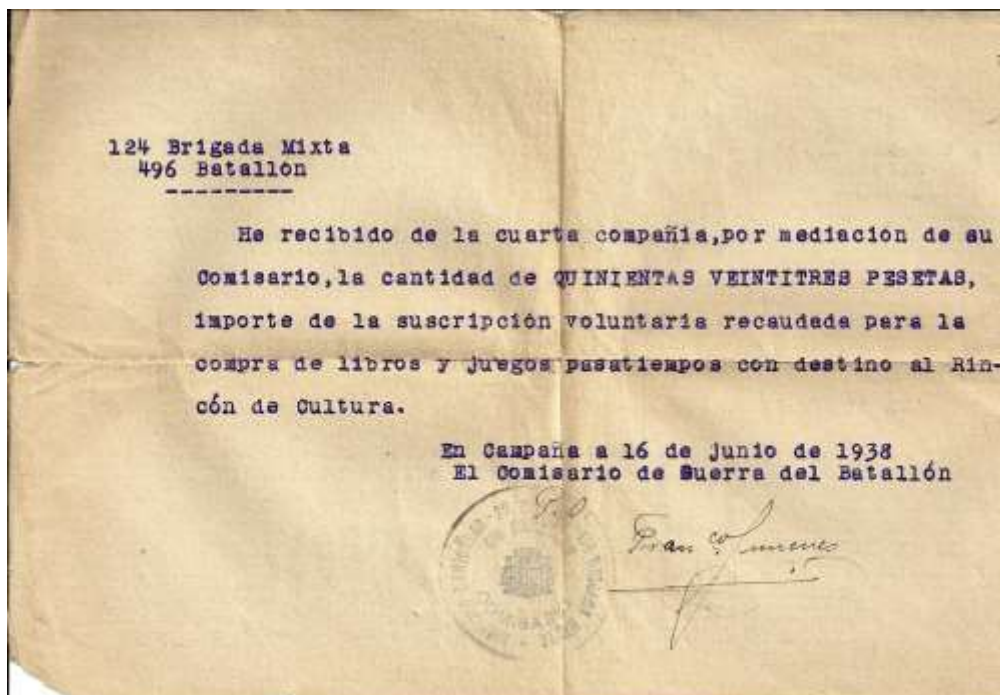

Al dors de la fotografia hi llegim:
"A mis queridos padres, Salvador"
Font: Arxiu familiar Bartolomé
Marcet

El Salvador amb altres soldats a
Madrid davant d'un cartell que
publicita la Columna España. A la
fotografia, al davant al mig,
també hi podem veure un altre
dels represaliats estudiats en
aquest web, en Justo López Font:
Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Durant la Guerra i encara que les condicions no eren les òptimes, s'endegà una campanya d'alfabetització destinada als soldats del front. D'aquí que existissin moltes iniciatives encaminades a portar l'educació i la cultura a les primeres línies de front, als hospitals, a les casernes militars, a les zones rurals... Aquests dos documents, un rebut d'una subscripció voluntària per a la compra de llibres i una imatge on es veuen soldats llegint, en poden ser una mostra.

Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet

El Salvador es va haver d'exiliar en acabar la Guerra. Sabem que va poder travessar la frontera francesa amb cotxe.¹⁵

Segons Daniel Díaz Esculies¹⁶, d'entre els nombrosos exilis que s'han produït a Catalunya, el de 1939, provocat per la fi de la Guerra Civil espanyola, és el més voluminós. Quant a la seva magnitud, els càlculs fets per Javier Rubio¹⁷ ens diuen que a principis de 1939 la xifra fregaria els 500.000 exiliats, dels quals entre 80.000 i 100.000 eren catalans.

El 27 de gener de 1939 s'inicià l'entrada majoritària de la població civil a França i fou llavors quan les autoritats i societats benèfiques es van veure col·lapsades i es començà a evacuar gent cap a l'interior mentre se'ls instal·lava en camps de refugiats. En tenim força testimonis al nostre projecte.

El Salvador va estar en un d'aquests camps francesos habilitats per acollir els refugiats espanyols. Quan França va ser ocupada pels nazis, el juny de 1940, va ser capturat per la Wehrmacht alemanya i deportat al camp Stalag¹⁸ XI-B (Fallingbostenel) –districte militar XI Hannover, a Oerbke, Baixa Saxònia, Alemanya–, on tenia el número de presoner 7179 . Posteriorment va ser enviat al camp de Mauthausen i la seva primera matrícula va ser el 5836. Devien arribar junts amb el seu germà perquè té un número de presoner més, i les matrícules de Mauthausen dels anys 1940 i 1941 indiquen l'ordre d'ingrés al camp.

Salvador Bartolomé –lloc i data desconegut.
Arxiu familiar Bartolomé Marcet

Va arribar a Mauthausen el dia 27 de gener de 1941 –aquesta fou la deportació més gran de republicans espanyols, amb un total de 1506 presoners–. El camp de Mauthausen no es pot qualificar com un camp d'extermini pròpiament dit, però hi van morir molts deportats a causa de les condicions de treball a l'extracció a les pedreres de l'entorn i la construcció del camp. Les empreses per a les quals treballaven els presoners eren les indústries mineres i metal·lúrgiques, tant estatals com privades, com és el cas de l'Steyr-Daimler-Puch, on feien camions i altre material bèl·lic.

¹⁵ Informació donada per la seva cunyada Anna M. Marcet i la seva neboda Eva Bartolomé

¹⁶ DÍAZ ESCULIES, Daniel. *L'exili de Catalunya de 1939*; "Materials d'Història de Catalunya", núm. 10. Dirigida per Josep Maria Figueres Artigues (10 de setembre de 2008). http://materials.accat.cat/revista_10/articles/article2.html [data de l'última consulta: 20-03-2018].

¹⁷ Citat per Daniel Díaz. *Ibidem*.

¹⁸ El 1939, Alemanya era dividida en 22 districtes militars (en alemany *Wehrkreis*), que tenien un número romà de I a XXI (el 22è tenia un nom Bohèmia i Moràvia). En general, cada camp rebia el nom compost del mot «Stalag», la xifra romana del districte militar i una lletra de A a F, segons el nombre de camps del districte, de vegades s'afegia el nom del poble on era establert. A l'apogeu del Tercer Reich hi havia un total d'uns 35 *stalags*.

El nostre deportat va morir el 19 de gener de 1943 a Steyr¹⁹, situat a pocs quilòmetres del camp central; fou un dels pitjors tentacles de Mauthausen²⁰, dedicat a produir coixinets i motors d'avió. El Kommando²¹ fou construït pels deportats que hi arribaren l'hivern de 1941-42 i era un dels camps on s'organitzà millor la solidaritat entre els republicans. A Steyr, a més de treballar en la construcció del camp, els deportats van edificar magatzems per a municions, subterranis i refugis. També construïren i muntaren motors d'avions per a la fàbrica Flumo. En aquest Kommando hi moriren vint-i-cinc catalans.

Al Salvador el van destinar a cuina. Segons ens relatà un dels seus familiars, va caure molt malalt i se'l van emportar a "la infermeria" d'on no en va sortir.²²

Cap als anys seixanta, la família del Salvador va iniciar els tràmits per acollir-se a la indemnització que el govern alemany atorgava a totes aquelles persones víctimes dels camps de concentració. Després de passar tots els tràmits burocràtics, li van concedir una indemnització. A continuació poden veure els documents del procediment d'indemnització que efectuà la família, que aleshores residia a Olesa de Montserrat.

---

¹⁹ Les dades coincideixen amb les de The Mauthausen Memorial. www.mauthausen-memorial.org.

²⁰ ROIG, Montserrat, op. cit., pàg. 362.

²¹ Camp annexat que depenia d'un de principal.

²² Testimoni d'Anna M. Marcet, cunyada del Salvador que ens contà també que possiblement li posaren una injecció de benzina.

F. HERZFELDER

DR. JUR.
AVOCAT A LA COUR D'APPEL DE MUNICH
16, RUE SAINT VINCENT DE PAUL
PARIS - XE

TÉL : TRUBAINE 08-76

BUS RENDEZ-VOUS

Paris, 23 de Mayo de 1966
FH/JA.

Ruego recuerden siempre mi
referencia numero 2954

Sra. Dña.
Luisa GAJÓN BULL
Calle Médico Carreras, n° 9-7°
OLESA DE MONTSERRAT (Barcelona)

Muy Sra. mia:

Acuso buena recepcion de los documentos que Vd. me ha remitido ultimamente desgraciadamente los Servicios alemanes piden, todavia, otras formalidades a cumplimentar. En consecuencia, ruego a Vd. de remitirme:

- I). - Certificado del Ayuntamiento precisando que Vd. no tiene ingreso alguno y explicando la razon por la que Vd. no tiene ninguna pensión o socorro de parte de los Servicios Publicos.
- II). - Certificado librado por el Ayuntamiento competente y precisando para su hijo,
  - 1º.- Nombre y apellido, domicilio y edad de su hijo y de su consorte.
  - 2º.- Ingreso mensual del mismo y de su consorte, a partir del 1º de Septiembre de 1965.
  - 3º.- Numero y edad de sus hijos.

Ruego encarecidamente a Vd. me remita los documentos pedidos tan pronto como obren en su poder.

Siento enormemente estar obligado de causar a Vd. estas nuevas molestias, pero ello me es indispensable para poder llegar a un resultado positivo en su favor.

En espera de recibir sus prontas noticias, aprovecho gustoso esta oportunidad para reiterarme de Vd. atto. y s.s.

F. Herzfelder
F. Herzfelder

*gana Bartolomé Gajón
vuestro hijo
Luisa - Ana María Anauct Brada
mi hijo de Luis*

Carta dirigida a Lluïsa Gajón, mare del Salvador, per tramitar la indemnització. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet.

F. Herzfelder
Abogado de la Audiencia Territorial
de Munich
16, rue St. Vincent de Paul
Paris 10° - Francia

Paris, el 1. 6. 1966.
SE RUEGA RECUERDEN CADA VEZ MI
REFERENCIA NUMERO .....2934..

Ref.: Procedimiento de Indemnización

Sra. Dna.
Luisa GAJON BULL
C/ Medico Carreras N°. 97 piso
OLUSA DE MONTSERRAT (Barcelona)

Muy Sra. mías!

Placeme enviarle, adjunto a la presente, una decision en lengua alemana del 5. 5. 1966 que las autoridades competentes alemanas han tomado para Vd. otorgandole una pension mensual de 147,- IM. (1,-DM = aprox. 14 Ptas.) a partir del 1° de setiembre de 1965.

!!!! Le ruego me envíe a la mayor brevedad posible una Fé de vida extendida por la autoridad española competente !!!!!

En consecuencia a esta decision los documentos pedidos en mi carta del 23 de Mayo de 1966 no son necesarios!

Todas las sumas que le son debidas por las autoridades alemanas, menos mis honorarios, cuya deduccion sera hecha una sola vez, seran pagadas a su cuenta de un banco de Colonia, por la cual es le notificara, que tiene estas sumas a su libre disposicion.

Para la transferencia legal a Espana de marcos alemanes hay que realizar determinadas gestiones oficiales, a cuyos efectos la Federacion de Deportados Espanoles le escribira incesantemente ofreciendole sus servicios.

En espera de sus muy gratas noticias, le saluda muy atentamente.

F. Herzfelder

Document on es comunica que es concedeix una pensió a Lluïsa Gajón, mare del Salvador. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet.

Landesrentenbehörde ! Decision!

Nordrhein-Westfalen
3 4 4190E

4 Düsseldorf-Nord, den 5. Mai 1966
Tonnenstraße 26
Fernruf 434273

Bei Antwort bitte obiges Geschäftszeichen angeben.
Sprachtag nur montags von 9 bis 14 Uhr

Eingegangen
24. 5. 1966

Durch förmliche Zustellung
An Frau
Lluïsa Gajón - Guill,
Oleastro de Montserrat,
Brno, Barcelona Span.,
Calle Medico Carreras 17

Durch Einschreiben
z. Hd. des Bevollmächtigten
Herrn Rechtsanwalt
Hans G. Pothmann, i. A.,
7 Berlin,
Lühlensstr. 47

Auf den gestellten Antrag auf Gewährung von Rente und Kapitalentschädigung wegen Schadens an Leben ergeht gem. § 195 des Bundesentschädigungsgesetzes (BEG) vom 29.8.1956 (BGBl. I S. 559) i. d. F. v. 14.9.1965 (BGBl. I S. 1315) folgender

Bescheid:

Herr Frau
Eduard Lluïsa Gajón
geb. am 25.3.1919 war Verfolgte/r im Sinne des § 1 BEG.

- Ihr/Sein Tod steht mit der Verfolgung in ursächlichem Zusammenhang. Als Todestag gilt der 8.5.1945.
- Nach der wirtschaftlichen und sozialen Stellung der/des Verstorbenen erfolgt Einreihung in die vergleichbare Beamten-
gruppe des einjährigen Dienstes.
- Der Hundertsatz der Hinterbliebenenrente wird aufgrund der vorgelegten Beweismittel über die persönlichen und wirtschaftlichen Verhältnisse im Rentenzeitraum auf ab auf 10 1/2% ab 1/1.65 festgesetzt.
- Ab 7/7.1966 besteht, solange die gesetzlichen Voraussetzungen erfüllt sind, Anspruch auf eine monatlich, vorauszahlbare Witwenrente/Widowrente/Widowrente/Elternrente in Höhe von 147,- DM. Dieser Anspruch ist weder übertragbar noch vererblich.
Die Rente ruht nach anliegender Ruhestandsregelung mit monatlich — DM, so daß nach — DM auszuzahlen sind. Der Ruhebetrag ist gemäß § 22 BEG veränderlich; seine anderweitige Festsetzung wird ausdrücklich vorbehalten. 9.1965
- Für die Zeit vom 1.11.1953 bis zum Beginn der laufenden Zahlung steht eine Rentennachzahlung gemäß Errechnung auf Anlage I Ziffer 2 in Höhe von 1.470,- DM zu.
- Für die Zeit vor dem 1.11.1953 steht eine Kapitalentschädigung gem. Errechnung auf Anlage I Ziffer 3 in Höhe von — DM zu.
- Die vorstehend unter Ziffer 5 und 6 festgestellten Beträge werden nach Maßgabe des Artikels 19 Haushaltssicherungsgesetz und der dazu ergehenden Rechtsverordnung ausgezahlt.
- Es bleibt vorbehalten, unter Widerruf dieses Bescheides über den Entschädigungsanspruch rückwirkend erneut zu entscheiden und etwaige Überzahlungen zurückzufordern, wenn und soweit,
  - eine wesentliche Änderung der tatsächlichen Verhältnisse eingetreten ist, die der Bemessung der Rente zugrunde gelegt worden sind (§ 20b BEG) oder in den Fällen der §§ 141 d—k weitere Ansprüche zuerkannt werden (§ 20b BEG),
  - eine Entschädigung für Schäden an Körper oder Gesundheit gewährt wird und sich hierdurch eine Ermäßigung des Hundertsatzes der Hinterbliebenenrente gemäß § 13 der I. DV/BEG ergeben sollte (§ 141 d BEG),
  - weiterhin Hinterbliebenen eine Entschädigung für Schaden an Leben gewährt wird und hierdurch eine anteilige Kürzung der Rente gemäß § 20 BEG notwendig werden sollte,
  - für denselben Entschädigungszeitraum Entschädigung für Schaden im beruflichen Fortkommen gewährt wird oder gewährt worden ist (§§ 141 d—k BEG),
  - sich bei einem selbständig Erwerbstitigen nach Ablauf des Geschäftsjahres herausstellt, daß das Arbeitseinkommen höher als das der Rentenberechnung zugrunde gelegte Einkommen war.
- Alle bisher über die gleichen Ansprüche ergangenen Bescheide und Benachrichtigungen werden hierdurch gegenstandslos.
Die Anlagen I a, I, II und III sind Bestandteile dieses Bescheides.
Dieser Bescheid ergeht gebühren- und auslagenfrei.

Verdr. 25 (10-48)

Document en alemany on es comunica que es concedeix una pensió a Lluïsa Gajón, mare del Salvador. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet.

MINISTERIO DE JUSTICIA

DIRECCION GENERAL DE LOS REGISTROS Y DEL NOTARIADO

REGISTRO CIVIL CENTRAL

SAN BERNARDO, 43 TELEFONO 332 09 24

MADRID-8

1444

- Madrid: 15 de Julio de 1966

- N.º rfs: 4.000 bis/66

- Asunto: Indemnización a víctimas españolas en campo de concentración nacionalsocialistas.

- Destinatario: D. José BARTOLOME C.G. Pueblo Español. CLESA DE MONTSERRAT (BARCELONA)

El Estado de la República Federal Alemana, dictó con fecha 14 de Septiembre de 1965, Ley por la que se compromete a indemnizar por detención, daños o muertes ocurridos en los campos de concentración nacional socialistas, siempre que la reclamación se efectúe antes del 30 de Septiembre del corriente año.

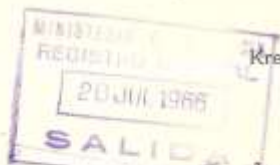
Con objeto de facilitar las posibles reclamaciones de los interesados, Se comunica a V. — con el ruego de que, con la máxima urgencia, y por la vía que estime mas idónea, haga saber a los mismos, que en este Registro Civil Central obra comunicación oficial del Ministerio francés de Excombatientes y Víctimas de guerra en la que aparece que

D. Salvador Bartolomé Cajou
nacido en ESPARRAGUERA (BARCELONA)
el 25 de Marzo de 1919
falleció en STEYR-MAUTHAUSEN (AUSTRIA)
el 19 de Enero de 1943

figurando como dirección de la familia la siguiente: D. José BARTOLOME C.G. Pueblo Español.- Clesa de Montserrat (BARCELONA)

La reclamación de indemnización puede presentarse, en cualquiera de los centros siguientes:

- Presidencia del Gobierno de Colonia (Regierungspresidenz Köln, Krebsgasse).
- Embajada de España en Bonn, (Schlosstrasse 4, Bonn).
- Dirección General de Relaciones Económicas del Ministerio de Asuntos Exteriores de Madrid.

EL ENCARGADO DEL REGISTRO CIVIL CENTRAL,

J. Ulla

NOTA: a la solicitud de indemnización puede acompañarse el presente escrito.

Document relacionat amb la indemnització on consten les dades del dia i lloc que va morir el Salvador. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet.

Landesrentenbehörde

Nordrhein-Westfalen

3 G 4190 E/R

Bei Antwort bitte
obiges Geschäftszeichen angeben

Sprechtag nur montags von 9-14 Uhr

4 Düsseldorf, den **2. Sep. 1966**
Tannerstraße 26
Fernruf 434771

┌ Frau
Luisa Gajon-Buill
Oleso de Montserrat
Prov. Barcelona
Calle Medico Garreras 94
└

Betr.: Rentenakten

Sehr geehrte Frau Gajon-Buill!

Ihre Rentenakten haben für ihre weitere Bearbeitung das bisherige Geschäftszeichen mit dem Zusatzbuchstaben "R" erhalten (vgl. oben im Briefkopf). Sie werden in Ihrem eigenen Interesse gebeten, ab sofort dieses neue Geschäftszeichen bei allen Eingaben nach hier anzugeben.

Fehlt das Geschäftszeichen einschließlich des Zusatzbuchstabens "R" bei Ihren Eingaben, so müssen Sie mit erheblichen Verzögerungen oder sogar mit der unerledigten Rücksendung Ihrer Eingaben rechnen.

Hochachtungsvoll
Im Auftrage

Hallmüt

Regierungshauptkasse: Landeszentralbank-Girokonto 36/163 - Postsparkonto Essen 147
Rhein. Girozentrale Düsseldorf, Konto 41000

Vordr. 1a (8.65)

En aquest document²³ s'informa del pagament de la pensió. Explica que la lletra "R" ha d'aparèixer a tota la documentació (com apareix a la part superior de la carta E/R). Per a continuar amb els procediments s'utilitza com a símbol indispensable la lletra "R". S'informa que si falta la lletra "R" en algun dels documents és possible que el pagament es demori o fins i tot que no es realitzi. Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet.

²³ Document traduït per Pau Figueras Bartés

FEDERACION ESPAÑOLA DE DEPORTADOS E INTERNADOS POLITICOS

CONSEJO NACIONAL

31, Rue de Boulainvilliers
PARIS-XVI

Fédération enregistrée à la Préfecture
de Police sous le numéro 11.409
Régie par la Loi du 1er Juillet 1901

Secretariado de Pensiones

Mr. José RODES
16, Rue St-Vincent-de-Paul
PARIS-X^e

CIRCULAR

Desde hace algunos meses la ley alemana de indemnizaciones a las víctimas y a los deudos de las víctimas muertos en los campos de concentración alemanes a consecuencia de los malos tratos recibidos, se aplica también a los refugiados españoles que benefician de la Convención Internacional para los Refugiados de 1951.

Dificultades económicas que mucho lamentamos nos han impedido dirigirnos antes a los interesados. Esta circular tiene por objeto poner en conocimiento de todos los que tienen derecho de que pueden constituir un expediente, si no lo han constituido ya, y que este Secretariado de Pensiones se pone a su disposición para todos aquellos informes que se crean necesarios y para tramitar aquellas solicitudes que entren en el cuadro de la ley alemana a fin de obtener las indemnizaciones y pensiones que concede.

1°. — La ley alemana de indemnizaciones a los deudos de las víctimas establece que la pensión empieza a contar a partir del 1° de enero de 1949 y la suma mensual correspondiente a cada caso es la siguiente :

- a). — VIUDAS, 200 marcos.
- b). — HIJOS, huérfanos de padre y madre, 100 marcos.
- c). — HIJOS, huérfanos de padre solamente, 75 o eventualmente 55 marcos.
- d). — NIETOS, igual cantidad que para los hijos.
- e). — PADRES, 150 marcos si los dos se hallan en vida o 100 si uno de los dos ha fallecido.

2°. — Pueden pretender a la pensión, separadamente la viuda, cada uno de los hijos y eventualmente los nietos y los padres, según las condiciones requeridas por la ley así establecidas :

- a). — La VIUDA tiene derecho a la pensión mientras viva a partir del 1° de enero de 1949. Caso de haber contraído segundo matrimonio, cobrará hasta la fecha que éste tuvo lugar. Si volvió a casarse antes del 1° de enero de 1949 ha perdido todos los derechos.

- b). — Los HIJOS, cada uno separadamente. Además de la madre tienen derecho a la pensión y deben, por consiguiente, constituir cada uno su expediente.
Sus derechos cuentan igualmente a partir del 1º de enero de 1949 hasta la fecha que hayan cumplido sus 18 años de edad y hasta los 24 años si pueden suministrar la prueba que han proseguido estudios de formación profesional.
- c). — Los NIETOS en el caso solamente de que el padre y la madre, hijos de la víctima, hayan fallecido. Las condiciones son las mismas que las enumeradas en el apartado (b).
- d). — Los PADRES a condición de poder probar que no tienen medios de vida y que el hijo muerto en Alemania les había sostenido efectivamente o les sostendría si estuviese vivo.

3º — La liquidación se hace rodeada de las mayores garantías a través de Bancos en los que el organismo liquidador alemán deposita las cantidades que sólo el solicitante o persona expresamente delegada por él, pueden percibir.

Si esta circular va a parar a manos de uno de los deudos que tienen derecho a los beneficios de la ley alemana, rogamos con insistencia que nos sea devuelta a vuelta de correo o cuanto antes, sirviéndose del sobre que incluimos, la hoja — MODELO III — con todos los informes que se nos puedan facilitar.

Inmediatamente la respuesta en nuestro poder, se les mandarán todos los documentos que tienen que firmar para establecer el expediente. Los documentos que hay que proporcionarse en Francia, esta Secretaría de Pensiones se encargará de obtenerlos para que el expediente esté completo.

La tramitación de los expedientes es cosa bastante lenta y laboriosa. Requiere la intervención de abogados competentes y con conocimiento de la lengua alemana para poder intervenir ante los Tribunales Administrativos alemanes tantas veces como la defensa de los expedientes tramitados lo requiera. Nuestra Federación ha establecido contratos con abogados cuya capacidad es indiscutible tanto en Francia como en Alemania. Para los gastos de constitución del expediente y su tramitación y defensa pedimos el 12 % de la suma global que los beneficiarios obtendrán como primera liquidación, o sea lo que debe corresponderles desde el 1º de enero de 1949 al 31 de octubre de 1958.

El plazo para la presentación de solicitudes termina el 31 de marzo de 1958. Los solicitantes tienen, pues, interés en efectuar todos los trámites con la mayor rapidez.

El único interés de este Secretariado de Pensiones consiste en el cumplimiento de nuestro deber de informar a todos nuestros compatriotas que los beneficios de la ley alemana alcanza. Como lo ha sido el de gestionar en los Congresos Internacionales de Deportados la modificación de la ley alemana de septiembre 1951 que no concedía a los Refugiados Españoles los beneficios que anteriormente hemos enumerado. Para terminar nuestra tarea nos ponemos con todo entusiasmo y desinterés a su disposición para llevar a cabo los trámites necesarios. Ahora bien; si los interesados ya han presentado una solicitud por otro conducto, deben prescindir de nuestro llamamiento y continuar el procedimiento iniciado.

París, Octubre de 1957.

Por el Secretariado de Pensiones,

José RODES,

Circular informativa de la Federación espanyola de deportados e internados políticos.
Font: Arxiu familiar Bartolomé Marcet.

Les nostres informants

Anna M. Marcet i Boada estava casada amb Joan Bartolomé Gajón –mor el 8 de febrer de l'any 2014–, i per tant és cunyada del Salvador i el Josep. Ens explica que a casa no es parlava gaire del desenllaç que va portar els seus cunyats al camp de concentració de Mauthausen. Tot i així, gracies als documents que ha conservat hem pogut perfilar millor la figura del Salvador.

Sabem que Montserrat Roig, autora del primer estudi dels catalans als camps de concentració nazi, s'entrevistà amb el Josep Bartolomé, el germà supervivent de Mauthausen, per informar-se i registrar el pas dels dos germans pel camp de concentració.

Eva Bartolomé Marcet, filla del Joan i l'Anna M. és neboda del Salvador. El seu oncle Josep no parlava gaire d'aquella època, però recorda que solia dir que el Salvador era un jove impetuós i decidit.